

МЕТОДИ ВТІЛЕННЯ КІНЕМАТОГРАФІЧНОГО МИСЛЕННЯ СЯ ЯНЯ У П'ЕСІ «АРОМАТНІ ТРАВИ НА ГОРИЗОНТІ» (《芳草天涯》)

Шеремет А. О.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Ся Янь (夏衍, 1900-1995) – літературний псевдонім відомого китайського драматурга та режисера Шень Дуаньсяна (沈端先). Творчість китайського драматурга, письменника, журналіста, сценариста та режисера Ся Яня справила значний вплив на історію сучасної китайської драми: його унікальний тип драматичного мистецтва знаменував новий етап у розвитку китайської драматичної літератури. Ся Яня часто називають «однолітком ХХ століття», що пройшов унікальний життєвий та творчий шлях.

Ся Янь зробив чимало для кінематографу своєї епохи і будучи вже досвідченим сценаристом, маючи за плечима декілька кінострічок, які отримали визнання у кіноіндустрії, Ся Янь зацікавився *розмовною драмою* та її сценічним втіленням. Звісно, багатий досвід не міг не відобразитись на драматургічній творчості. Уже у першій драмі Ся Яня «Сай Цзінхуа» відчутно помітний вплив кіномистецтва: перед початком показу п'єси глядачам запропонували переглянути короткометражний фільм, у якому на екрані кілька разів з'являлось зображення прапору із жовтим драконом¹, дуло пістолету, сигнальні димові вогнища, а звуковий ряд передавав людські крики та постріли, що доповнювали загальну картину. Кадри ніби й швидко змінювали один одного, однак їх правильна логічна постановка допомогла глядачу заглибитись у ту історичну епоху [1]. Крім того, підхід сприяв кращій візуалізації дій акторів на сцені, значно розширював художньо-просторові та часові рамки дійства – адже було присутнє розуміння того, що події представлені у п'єсі не обмежувалися локацією та часом, зазначеними у творі, а стосуються всього Китаю кінця ХІХ ст. Це вперше в історії китайського театру, коли драматургом до сценічної постановки був залучений прийом із показом короткометражного кіно.

Внаслідок тісних взаємин Китаю з Радянським Союзом стає можливим познайомитися з творчістю провідних радянських сценаристів, тож тоді він зайнявся перекладами робіт Вс. Пудовкіна², в яких його надзвичайно зацікавила теорія монтажу, про яку він докладно пізніше напише у своїх теоретичних статтях, присвячених теорії сценічно-драматичного мистецтва (《写电影剧本的几个问题》, 1959). У Китаї це була перша теоретична праця про написання фільмів-спектаклів[2].

Динаміка розвитку подій у драматичних творах забезпечується

¹ Імператорський прапор за династії Цін (1644-1911).

² Вважається першим, хто описав п'ять прийомів монтажу.

наростанням сюжету, а процес творення сюжету супроводжується породженням художнього явища часу та простору, тож як і у фільмах, у драмі Ся Янь акцентував увагу на способах функціонування просторово-часової системи. Час став для Ся Яня предметом для творчого експерименту: драматург то стискає його, описуючи події, що відбулись протягом одного дня («Під дахами Шанхаю»), трьох пір року («Ароматні трави на горизонті») чи кількох років, як у «Бацилах фашизму» [3]. Він змінює і простір, дозволяючи дії п'єси постійно переміщатись. Зокрема, у «Ароматних травах на горизонті» дія переміщується між містами Гуйлін та Лючжоу, а герої час від часу обговорюють своє життя у Шанхаї та Гонконзі.

Особливістю кіносценарних та драматургічних текстів Ся Яня стало використання великої кількості розлогих ремарок, що є авторськими коментарями та вказівками, обов'язковими до виконання та на рівні із репліками героїв утворюють єдину текстову єдність. Ремарки беруть на себе важливу роль носія та провідника ідей автора, є невербальним способом передачі інформації. Візуальний елемент, що містять у собі ремарки, є проявом авторської інтенції, прагненням передати стан героїв, показати вищу ступінь прояву емоції, представити не лише аудіальні, але й візуальні характеристики.

На рівні композиції іще одним проявом впливу кінематографічного досвіду стало залучення до драматургії прийомів монтажу. Для Ся Яня монтаж став складним композиційним утворенням, завдяки монтажній структурі якого по-новому модифікувалися компоненти драми, змінюючи її традиційні форми і види. Завдяки інтуїтивному міждисциплінарному підходу драматурга-кінорежисера, *розмовна драма* стала не просто висвітленням логічно-послідовного матеріалу, а змогла представити аудиторії вибух образної інформації.

Отже, доволідовши кіномистецькими техніками, автор почав активно адаптовувати та використовувати їх у театральних творах. Як і у фільмах, у своїх п'єсах Ся Янь експериментував із просторо-часовою системою, акцентував увагу на різних способах її функціонування. Із написання кіносценаріїв автор переніс у драматичні твори розлогі ремарки, що були проявом авторської участі у творі, та монтажні техніки, які дозволили шляхом демонстрації наслідків події проаналізувати та акцентувати увагу на внутрішньому стані персонажів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 巨匠光华映钱塘:夏衍研究文集/ 夏衍研究会编.杭州:浙江大学出版社, 2012. 363 页.
2. 夏衍. 写电影剧本的几个问题. 北京:人民文学出版社, 1978. 200 页.
3. 夏衍. 上海屋檐下:芳草天涯/ 夏衍著. 北京:华夏出版社, 2011. 266 页.